

W Pawilonie Czterech Kopuł zlokalizowanym w Parku Szczytnickim znajduje się Muzeum Sztuki Współczesnej – oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu

REWALORYZACJA CZĘŚCI PARKU SZCZYTNICKIEGO

Kiedy zapraszamy do Wrocławia, miasta o ponad tysiącletniej tradycji, wymieniamy jego liczne atrakcje, często nie zdając sobie sprawy, że kilka najważniejszych gromadzi wokół siebie jeden zespół parkowy.

Największy, ponad 100-hektarowy park miasta, stanowi sąsiedztwo uznanego ogrodu zoologicznego z Afrykarium, Hali Stulecia, iglicy upamiętniającej Wystawę Ziem Odzyskanych, Pawilonu Czterech Kopuł z Muzeum Sztuki Współczesnej, Ogrodu Japońskiego, fontanny multimedialnej, osiedla WUWA, Centrum Technologii Audiowizualnych CeTa czy Stadionu Olimpijskiego. Celem zwiedzania może i powinien być także Park Szczytnicki, którego walory spajają wymienione, obowiązkowe na mapie każdego turysty punkty.

CENNE ZBIORY DENDROFLORY

Park Szczytnicki jest jednym z najcenniejszych w kraju zbiorów dendroflory, w tym jej dorodnych okazów. Miejsce zabytkowe o wyjątkowej uniwersalnej wartości, objęte licznymi formami ochrony prawnej dóbr kultury – Szczytnicki Zespół Przyrodniczo-

Z UWAGI NA DUŻY OBSZAR PRACE REWITALIZACYJNE W PARKU SZCZYTNICKIM PODZIELONO NA ETAPY

-Krajobrazowy. Wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO od 2006 r. jako „Hala Stulecia we Wrocławiu”. Obszar Parku Szczytnickiego jest także wpisany do rejestru zabytków. Leżący na terenie parku Zespół Hali Stulecia w 2005 r. uznano za Pomnik Historii. Ponadto mamy do czynienia ze strefą ochrony konserwatorskiej zabytków archeologicznych. Znajdujący się na terenie parku Ogród Japoński jest jedynym tego typu i wielkości obiektem w Polsce.

Park Szczytnicki zlokalizowany na Wielkiej Wyspie, na wschód od Starej Odry, jest zbyt duży, by teren urządzić w ramach jednej inwestycji. Prace podzielono na etapy. Zrealizowane w ostatnim czasie zadania zaplanowano w obszarze prestiżowym przylegającym do Pawilonu Czterech Kopuł, ograniczonym Pergolą, ul. A. Mickiewicza i ogrodzeniem Ogrodu Japońskiego.

Miejsce ma bogatą przeszłość – to tereny wystawowe, rejon ogrodów historycznych powstałych na Wystawie Stulecia w latach 1912–1913. Początki Parku Szczytnickiego sięgają XVIII w., kiedy ogród księcia Fryderyka Ludwika von Hohenlohe został udostępniony mieszkańcom Wrocławia, stając się popularnym miejscem wypoczynku. Zdewastowany w czasie wojen napoleońskich ogród został w połowie XIX w. uporządkowany i przekształcony w park miejski. Na przełomie wieków XIX i XX obszar parku sukcesywnie powiększono, włączając do niego sąsiadujące tereny. W jego obecnej południowej części znajdował się tor wyścigów konnych otoczony terenami spacerowymi. Obecny wygląd zawdzięczmy wydarzeniom z początku XX w. Po 1906 r. obszar przekształcono w tereny wystawowe na podstawie koncepcji Hansa Poelziga. Z okazji Wystawy Stulecia, zorganizowanej w 1913 r., zrealizowano halę wystawową według projektu Maxa Berga (obecnie Hala Stulecia), Pawilon Czterech Kopuł oraz nowoczesną kompozycję parkową z półkolistym stawem otoczonym pergolą. Wokół urządzono ekspozycję ogrodów tematycznych, których obecną pozostałością jest Ogród Japoński. Po zakończeniu wystawy kompozycja południowej części Parku Szczytnickiego podlegała dalszym modyfikacjom – przy okazji wystawy Mieszkanie i Miejsce Pracy (WUWA) w 1929 r. i Wystawy Ziem Odzyskanych z 1948 r. Kolejne zmiany to już czasy najnowsze. W 2009 r. przy Hali Stulecia zrealizowano nowe centrum kongresowe oraz zainaugurowano pokazy fontanny multimedialnej.

RÓWNOWAGA HISTORII I WSPÓŁCZESNOŚCI

Projekt zagospodarowania części parku zgodnie z zaleceniami służb konserwatorskich poprzedzono szeregiem analiz m.in. *Studium historyczno-konserwatorskie dawnego Ogrodu Wilhelma i ogrodów historycznych na Wystawie Stulecia w 1913 r. we Wrocławiu*, analiza historyczno-kompozycyjna zieleni,

Hotele dla owadów osadzone na cokółkach z betonu architektonicznego

Równie wielkim wyzwaniem było przeprowadzenie samych prac, które wymagały najwyższych standardów wykonawczych oraz interdyscyplinarnego nadzoru. I to już na etapie robót rozbiórkowych. Otworzyły one przestrzeń dla wykreowania nowych nawierzchni alejek i placów – żwirowych przepuszczalnych dla wody. Towarzyszyły temu prace w zieleni (gospodarka drzewostanem, nasadzenia drzew – 10 szt., krzewów – 144 szt., roślin cebulowych – 910 m², pnączy i paproci – 200 m², nowe trawniki – 8500 m²) oraz prace w zakresie przyrodniczym (45 urządzeń: typu hotele dla owadów, karmniki dla ptaków i wiewiórek, skrzynki dla ptaków, skrzynki dla nietoperzy).

Wymiar artystyczny dopełniła ekspozycja ogrodu rzeźb. Zagospodarowano miejsce dla prezentacji sztuki na polanie trawnikowej oraz zaprojektowano plac przed wejściem do Pawilonu Czterech Kopuł Muzeum Sztuki Współczesnej Oddziału Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Z tej okazji pielęgnacji poddano 100-letniego cisa, który stanowił pozostałość po dawnej wystawie. W tym samym czasie Muzeum zainstalowało rzeźby – figury z grupy „Rycerze Króla Artura” autorstwa Magdaleny Abakanowicz. Ekspozycję opatrzone nocną iluminacją.

DUŻE ZMIANY

Nowy wizerunek tego obszaru to przede wszystkim mała architektura w postaci schodów terenowych, murków oporowych, odrestaurowanych historycznych postumentów oraz wyposażenie w indywidualnie zaprojektowane ławki z prefakbykatów betonowych czy poidełka. Wszystkie elementy z betonu architektonicznego (murki, siedziska, schody terenowe, hotele dla owadów) zostały zaprojektowane i wykonane w formie, która nawiązuje do architektury zespołu modernistycznych obiektów Hali Stulecia i Pergoli. Całość dopełnia oświetlenie terenu oprawami typu LED. Prace terenowe przyniosły efekt w postaci podziemnego punktu poboru energii dla imprez okolicznościowych. Powstał także system automatycznego nawadniania oraz instalacji z hydrantami do czerpania wody dla zieleni. Korzyści, poza tymi oczywistymi, jak: konserwacja zabytkowej zieleni, ekspozycja instalacji artystycznych, zwiększenie funkcjonalności i optymalizacja kosztów utrzymania (także Ogród Japoński otrzymał nowy system biletowy), to ponadto zwiększenie dostępności dla osób niepełnosprawnych. Usunięto bariery architektoniczne poprzez zastosowanie ramp oraz dodatkowych wejść. Dla osób niewidomych i niedowidzących indywidualnie zaprojektowano tablicę tyflograficzną – treść znajdująca się na tablicy wykonano jako relief, a tekst umieszczony jest w alfabecie Braille'a. Zawiera podstawowe informacje o parku wraz z mapą oraz informacje o atrakcjach przyrodniczych.

SZYMON ROZALSKI

Zarząd Zieleni Miejskiej we Wrocławiu
Stowarzyszenie Architektury Krajobrazu

MAREK SZEMPLIŃSKI

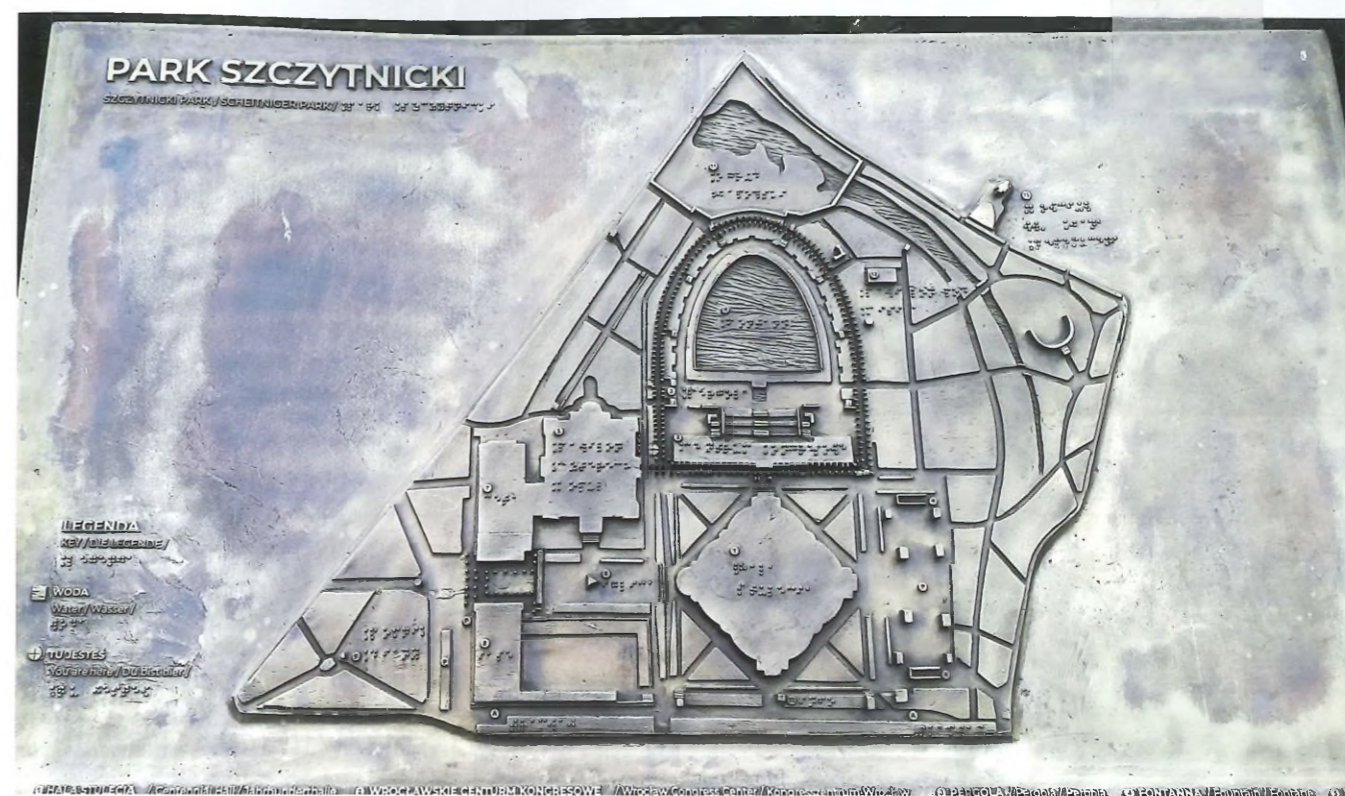
Zarząd Zieleni Miejskiej we Wrocławiu

Bibliografia dostępna na: www.e-czytelnia.abrys.pl

ODPOWIEDNIO DOBRANE ELEMENTY WYPOSAŻENIA PARKU NIE KOLIDUJĄ Z HISTORYCZNYM CHARAKTEREM MIEJSCA

inwentaryzacje dendrologiczne i przyrodnicze. Niezbędny do uzyskania okazał się szereg pozwoleń i uzgodnień lokalnych organów konserwatorskich i archeologicznych, Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

W projekcie udało się utrzymać równowagę pomiędzy zachowaniem otwartego charakteru rejonu ogrodów historycznych oraz czytelnej przestrzeni dawnego ogrodu Wilhelma przy jednoczesnym uwzględnieniu współczesnej funkcji użytkowej terenu. Do minimum sprowadzono korekty istniejącej szaty roślinnej, zarówno w liczbie drzew typowanych do wycinki i przesadzenia, jak i propozycje nowych dosadzeń. Przywrócono uproszczoną siatkę dróg o przebiegu historycznym i zaproponowano wymianę nawierzchni asfaltowej na żwirową utwardzoną. Utrzymano i wyeksponowano zachowane sztuczne tarasowe ukształtowanie terenu oraz dawne elementy wyposażenia ogrodów. Nowo zaproponowane elementy wyposażenia (latarnie, ławki, murki oporowe, schody i pochylnie) oraz infrastruktura techniczna, zostały dobrane w sposób, który zapewnia neutralny wygląd i nie koliduje z historycznym charakterem miejsca. Teren zachował otwarty, ogólnodostępny charakter.

Tablica tyflograficzna możliwa zapoznanie się z planem terenu również osobom niewidomym

1. Dokumentacja projektowa, na którą składają się trzy części: *Studium historyczno-konserwatorskie dawnego Ogrodu Wilhelma i ogrodów historycznych na Wystawie Stulecia w 1913 r. we Wrocławiu* (J. Ilkosz, 2017), *„Analiza historyczno-kompozycyjna zieleni”* (A. Kuśmierczyk-Jędrzak, 2017) oraz opracowanie pn. *„Zagospodarowanie części terenu Parku Szczytnickiego we Wrocławiu – Etap I”*, stadium projekt budowlany, projekt zagospodarowania terenu” (ISBA Grupa Projektowa, 2017).
2. Opinia Narodowego Instytutu Dziedzictwa dot. dokumentacji projektowej pn. *„Przebudowa i rewitalizacja fragmentu terenu Parku Szczytnickiego przy ul. A. Mickiewicza we Wrocławiu w ramach zadania Zagospodarowanie części terenu Parku Szczytnickiego we Wrocławiu – Etap I”* z dnia 11.06.2018 r.
3. Projekt tablicy tyflograficznej dla zadania *„Zagospodarowanie części terenu Parku Szczytnickiego we Wrocławiu – Etap I”* (autorstwa ISBA Grupa Projektowa, 2017).

- **Zamawiający:** Gmina Wrocław – Zarząd Zieleni Miejskiej we Wrocławiu
- **Projektant:** isba Grupa Projektowa
- **Architektura krajobrazu:** a+f projektowanie przestrzeni Angelika Kuśmierczyk-Jędrzak
- **Studium historyczne:** J. Ilkosz
- **Analizy przyrodnicze:** P. Żyła
- **Generalny Wykonawca:** konsorcjum firm PARK-M POLAND sp. z o.o. Park-M sp. z o.o.
- **Całkowity koszt prac** wyniósł ok. 4 mln zł

Rosa Cwik
www.rosacwik.pl
Najzdrowsze róże w przestrzeni miejskiej

ROZE Z CERTYFIKATEM ADR

DIAMANT®
GRAFIN DIANA®
MEDAME ANNETTE®
BORDEAUX®
KOSMOS®
APRIKOLA®
NEON®
SŁIČNOTKA Z KOBLENCJI®
CHARMANT®
ROSE DER EINHEIT®

WYJĄTKOWA ODZIEŻ OGRODNICZA

Sprzedaj wysyłkowa / sklep internetowy:
www.rosacwik.pl
Zamówienia przyjmujemy również telefonicznie:
516 194 880 / 602 606 451